FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT CARL OTTO LENZ

fremsat den 30. april 1996 *

A — Indledning

1. I denne sag og i sag C-222/94, som jeg ligeledes i dag har fremsat forslag til afgørelse i, får Domstolen for første gang lejlighed til at tage stilling til centrale problemstillinger i Rådets direktiv 89/552/EØF af 3. oktober 1989 om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne vedrørende udøvelse af tv-radiospredningsvirksomhed [1] (herefter »fjernsynsdirektivet«).

Relevante fællesskabsbestemmelser

2. Det fremgår af Domstolens faste praksis, at fjernsynsudsendelser — herunder også reklameudsendelser — må betragtes som tjenesteydelser i den betydning, hvori udtrykket er anvendt i EF-traktatens artikel 59 og 60 [2]. Anvendelsesområdet for den frie udveksling af tjenesteydelser, der er sikret ved disse bestemmelser, omfatter også det forhold, at kabeldistributionsvirksomheder fordeler fjernsynsprogrammer, som udsendes af stationer i andre medlemsstater [3].

3. Fjernsynsdirektivets hovedformål er at fjerne hindringer for den frie udveksling af tjenesteydelser på fjernsynsområdet [4]. I betragtningerne til direktivet hedder det herom:

[9] »De i medlemsstaterne gældende love og administrative forskrifter om tv-radiospredning- og kabeldistributionsvirksomhed er forskellige, hvilket kan hæmme den frie udveksling af udsendelser inden for Fællesskabet og fordreje konkurrencen på det fælles marked.

* Originalsprog: tysk.

1 — EFT L 298, s. 23.

2 — Jf. allerede dom af 30.4.1974, sag 155/73, Sacchi, Sml. s. 409, præmis 6.

3 — Dom af 26.4.1988, sag 352/85, Bond van Adverteerders, Sml. s. 2085, præmis 14-17.

4 — Jf. dom af 9.2.1995, sag C-412/93, Leclerc-Siplec, Sml. I, s. 179, præmis 28. Jf. også EFTA-Domstolens dom af 16.6.1995, forenede sager E-8/94 og E-9/94 (Forbrukerombudet mod Mattel Scandinavia A/S og Lego Norge A/S, præmis 22).

[10] Alle sådanne begrænsninger af friheden til at udøve tv-radiospredningsvirksomhed inden for Fællesskabet bør fjernes i henhold til traktaten.

[11] Samtidig med denne fjernelse af begrænsningerne bør der ske en samordning af lovgivningerne på dette område; en sådan samordning bør have til formål at gøre det lettere at udøve den pågældende erhvervsvirksomhed og, i bredere forstand, lette den frie udveksling af meddelelser og tanker inden for Fællesskabet.

[12] Det er derfor nødvendigt, men samtidig også tilstrækkeligt, at alle udsendelser er i overensstemmelse med lovgivningen i den medlemsstat, hvorfra de bringes« [5].

Fjernsynsdirektivet fastsætter ifølge den begrundelse, Rådet har angivet, »de nødvendige mindsteregler for fri udveksling af udsendelser«. Medlemsstaterne har bevaret deres beføjelser med hensyn til organisationen af fjernsynsvirksomhed og med hensyn til finansieringen af udsendelserne og programindholdet [6]. I tilslutning hertil hedder det i betragtningerne:

»[14] Det er i Fællesskabet nødvendigt, at alle udsendelser fra Fællesskabet bestemt til modtagelse i Fællesskabet, især sådanne, der er bestemt til modtagelse i en anden medlemsstat, er i overensstemmelse dels med lovgivningen, der gælder i den medlemsstat, hvorfra de bringes, og som finder anvendelse på udsendelser, der er bestemt til modtagelse af publikum i denne medlemsstat, dels med bestemmelserne i nærværende direktiv.

[15] Forpligtelsen til at føre kontrol med overholdelse af den ved dette direktiv samordnede nationale lovgivning i den medlemsstat, hvorfra udsendelserne bringes, er efter fællesskabsretten tilstrækkelig til at sikre fri udveksling af udsendelser uden fornyet kontrol på det samme grundlag i de enkelte modtagermedlemsstater; en modtagermedlemsstat kan dog undtagelsesvist og på særlige betingelser midlertidigt indstille retransmission af fjernsynsudsendelser« [7].

4. Fjernsynsdirektivets artikel 1, som udgør direktivets kapitel I, indeholder en række definitioner. En af disse definitioner angår betydningen af »tv-radiospredning« i direkti-

5 — Niende til tolvte betragtning til fjernsynsdirektivet. For overskuelighedens skyld har jeg tilføjet numrene på betragtningerne i skarp parentes.

6 — Trettende betragtning til fjernsynsdirektivet.

7 — Fjortende og femtende betragtning til fjernsynsdirektivet.

vets forstand. Herved skal forstås »førstegangsudsendelse over tråd eller trådløst, også via satellit, i kodet eller ukodet form af fjernsynsprogrammer, der er bestemt for offentligheden«.

5. Direktivets kapitel II (»Almindelige bestemmelser«) indeholder artikel 2 og 3. Disse artikler er — for så vidt det her er relevant — affattet således:

»*Artikel 2*

1. Medlemsstaterne skal hver især sikre, at alle udsendelser ved tv-radiospredning, der sendes

— af tv-radiospredningsorganer, som hører under deres myndighed, eller

— af tv-radiospredningsorganer, der benytter en frekvens eller satellitkapacitet, som den pågældende medlemsstat har givet tilladelse til at benytte, eller en forbindelse, der udgår fra denne medlemsstat til en satellit, uden dog at høre under nogen medlemsstats myndighed,

er i overensstemmelse med lovgivningen om udsendelser bestemt for offentligheden i den pågældende medlemsstat.

2. Medlemsstaterne skal sikre modtagefrihed og må ikke hindre retransmission på deres område af fjernsynsudsendelser fra andre medlemsstater af grunde, der falder inden for de ved dette direktiv samordnede områder. De kan midlertidigt suspendere retransmission af fjernsynsudsendelser, hvis følgende forhold foreligger:

a) en fjernsynsudsendelse fra en anden medlemsstat er en åbenlys, væsentlig og alvorlig overtrædelse af artikel 22

b) tv-radiospredningsorganet har i løbet af de foregående tolv måneder allerede overtrådt samme bestemmelse mindst to gange

c) den berørte medlemsstat har skriftligt underrettet tv-radiospredningsorganet samt Kommissionen om de påståede overtrædelser og om, at den agter at begrænse retransmissionen, hvis en sådan overtrædelse gentages

d) konsultationer med transmissionsstaten og Kommissionen har ikke ført til en mindelig ordning inden 15 dage efter

underretningen i litra c), og den påståede overtrædelse fortsætter.

Kommissionen drager omsorg for, at ophævelsen er forenelig med fællesskabsretten. Den kan anmode den pågældende medlemsstat om straks at bringe en suspension, der strider imod fællesskabsretten, til ophør. Denne bestemmelse er ikke til hinder for anvendelsen af procedurer, forholdsregler eller sanktioner over for de pågældende overtrædelser i den medlemsstat, under hvis myndighed det pågældende tv-radiospredningsorgan hører.

3. ...

Artikel 3

1. Medlemsstaterne kan for så vidt angår de tv-radiospredningsorganer, som hører under deres myndighed, indføre strengere eller mere detaljerede bestemmelser på de områder, der er omfattet af dette direktiv.

2. Medlemsstaterne skal på hensigtsmæssig måde inden for rammerne af deres lovgivning sørge for, at de tv-radiospredningsorganer, der hører under deres myndighed, overholder bestemmelserne i dette direktiv.«

6. Direktivets kapitel III (»Fremme af distribution og produktion af fjernsynsprogrammer«) indeholder i artikel 4-9 bestemmelser, som skal sikre, at »størstedelen af fjernsynssendetiden i medlemsstaterne forbeholdes europæisk producerede programmer« [8]. Desuden skal »nye typer fjernsynsproduktionsvirksomheder« [9] inden for Fællesskabet fremmes, idet en vis andel af tv-institutionernes programtid eller budgetmidler forbeholdes uafhængige producenter.

7. I direktivets artikel 4 bestemmes det således, at medlemsstaterne »når det er muligt, med passende midler« skal drage omsorg for, at tv-institutionerne afsætter den største halvdel af den sendetid, der ikke består af nyheder, sportsbegivenheder og underholdningsudsendelser med konkurrencepræget islæt, reklame og tekst-tv, til transmission af europæiske programmer [10] (stk. 1). Kan denne andel af sendetiden ikke nås, må den dog ikke være mindre end den gennemsnitlige andel, der er konstateret i 1988, henholdsvis 1990 (stk. 2).

8 — Tyvende betragtning til fjernsynsdirektivet.

9 — Jf. fireogtyvende betragtning til direktivet.

10 — Dette begreb defineres i direktivets artikel 6.

I direktivets artikel 5 bestemmes det, at medlemsstaterne »når det er muligt, med passende midler« skal drage omsorg for, at tv-radiospredningsorganerne afsætter mindst 10% af deres sendetid eller 10% af deres programbudget til europæiske programmer, der er fremstillet af producenter, som er uafhængige af tv-radiospredningsorganerne.

8. Direktivets kapitel IV (artikel 10-21) indeholder bestemmelser om fjernsynsreklamer og sponsorvirksomhed. I artikel 14 forbydes fjernsynsreklamer for lægemidler og medicinsk behandling, der er receptpligtige i den medlemsstat, under hvis myndighed tv-radiospredningsorganet hører, og i artikel 15 opstilles der en række kriterier, som fjernsynsreklamer for alkoholholdige drikkevarer skal opfylde.

9. Direktivets kapitel V (artikel 22) angår beskyttelse af mindreårige. I henhold hertil skal medlemsstaterne træffe passende foranstaltninger til at sikre, at de tv-radiospredningsorganer, som hører under deres myndighed, ikke udsender programmer »som i alvorlig grad kan skade mindreåriges fysiske, mentale eller moralske udvikling, herunder navnlig programmer, som indeholder pornografi eller umotiveret vold«.

10. Direktivets kapitel VI (artikel 23) drejer sig om ret til berigtigelse. Kapitel VII (artikel 24-27) indeholder afsluttende bestemmelser. I henhold til direktivets artikel 25, stk. 1, skulle medlemsstaterne sætte de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme direktivet senest den 3. oktober 1991. Medlemsstaterne skulle ifølge direktivets artikel 25, stk. 2, meddele Kommissionen de vigtigste nationale retsforskrifter, som de udstedte på området.

Retstilstanden i Belgien

11. I Belgien er det i vidt omfang de regionale myndigheder, der har kompetencen på fjernsynsområdet. I det følgende skal jeg derfor redegøre for retstilstanden i det franske fællesskab, det flamske fællesskab, den tosprogede hovedstadsregion Bruxelles og det tysksprogede fællesskab.

Retstilstanden i det franske fællesskab

12. I det franske fællesskab findes de relevante bestemmelser i det franske fællesskabs dekret af 17. juli 1987 om det audiovisuelle

område [11] (herefter »dekretet af 17. juli 1987«), som ændret ved det franske fællesskabs dekret af 19. juli 1991 [12].

13. Artikel 20 ff. i dekretet af 17. juli 1987 vedrører viderespredning af radio- og fjernsynsprogrammer gennem kabelanlæg.

14. Artikel 22, stk. 1, vedrører belgiske fjernsynskanalers programmer. I henhold til dekretets artikel 22, stk. 2, kan »den, der videresprede programmer« — dvs. den, der driver et sådant kabelanlæg — med skriftlig, forudgående tilladelse fra Den Franske Eksekutivmyndighed (dvs. det franske fællesskabs Eksekutivmyndighed — »Exécutif de la Communauté française«) videresprede programmer fra andre fjernsynskanaler, som er godkendt i den stat, hvori de er hjemmehørende, og som opfylder de betingelser, Eksekutivmyndigheden har opstillet i den retsakt, hvorved tilladelsen meddeles. Denne tilladelse kan tilbagekaldes.

Kabeldistributionsselskaber skal således have forudgående tilladelse fra Eksekutivmyndigheden til at videresprede programmer fra udenlandske kanaler — og dermed også udsendelser fra andre medlemsstater — gennem deres kabelanlæg. En sådan tilladelse meddeles kun, hvis den pågældende tv-station på forhånd har indgået en privatretlig overenskomst med Eksekutivmyndigheden. Rammebestemmelserne for sådanne overenskomster er opstillet i Den Franske Eksekutivmyndigheds dekret af 22. december 1988 [13]. Tv-stationerne skal i overenskomsterne bl. a. forpligte sig til at afsætte en del af deres budgetmidler til indkøb eller fremstilling af europæiske produktioner.

15. Dekretets artikel 26 indeholder bestemmelser om adgangen til at udsende fjernsynsreklamer. Ifølge artikel 26, stk. 2, kan tv-institutioner, som opfylder de betingelser, Den Franske Eksekutivmyndighed har fastsat i medfør af artikel 22, stk. 2, udsende kommercielle reklamer, som særlig er rettet til seerne i det franske fællesskab (»publicité commerciale plus particulièrement destinée aux téléspectateurs de la Communauté française«), efter at have opnået Eksekutivmyndighedens udtrykkelige og forudgående tilladelse hertil. I henhold til artikel 26, stk. 3, træffer Eksekutivmyndigheden bestemmelse om, på hvilke betingelser der kan indføjes kommercielle reklamer i fjernsynsprogrammerne. I disse betingelser skal bl. a. indgå regler for, hvorledes den pågældende tv-institution skal deltage i fremme af det franske fællesskabs og EU-medlemsstaternes produktion af audiovisuelle programmer og i opretholdelse og fremme af alsidigheden i pressen i det franske fællesskab.

11 — *Moniteur belge* af 22.8.1987, s. 12505.

12 — Décret modifiant la loi du 6 février 1987 relative aux réseaux de radiodistribution et de télédistribution et à la publicité commerciale à la radio et à la télévision, le décret du 12 décembre 1977 portant statut de la Radio-Télévision belge de la Communauté française (RTBF) et le décret du 17 juillet 1987 sur l'audiovisuel (*Moniteur belge* af 2.10.1991, s. 21671).

13 — *Moniteur belge* af 17.3.1989, s. 4896, som ændret ved dekretet af 18.12.1991 (*Moniteur belge* af 26.2.1992, s. 6532).

I henhold til dekretets artikel 26 b, stk. 1, kan de i artikel 26, stk. 2, nævnte tv-institutioner udsende såkaldte »téléachat«-programmer [14], såfremt Eksekutivmyndigheden har givet dem en udtrykkelig og forudgående tilladelse hertil. Det fremgår af, hvad sagens parter har oplyst, at denne bestemmelse angår salgsudsendelser, som særlig retter sig til seerne i det franske fællesskab.

16. I henhold til dekretets artikel 22, stk. 2a, kan kabeldistributionsselskaber videresprede programmer fra tv-institutioner, som er i besiddelse af en godkendelse i henhold til artikel 26, stk. 2, og som opfylder de betingelser, Eksekutivmyndigheden har fastsat i henhold til artikel 26, stk. 3 [15].

Retstilstanden i det flamske fællesskab

17. Det pågældende retsområde var her — for så vidt det er relevant i det konkrete tilfælde — først reguleret i det flamske fællesskabs dekret af 28. januar 1987 om fordeling af lyd- og billedprogrammer gennem kabeldistributionsnet for radio og fjernsyn og om godkendelse af ikke-offentlige fjernsynsinstitutioner [16] (herefter »dekretet af 28. januar 1987«). Programmer fra tv-institutioner i andre medlemsstater kunne efter dekretets artikel 3 kun videresprædes gennem flamske kabelanlæg, hvis de blev udsendt på sproget eller ét af sprogene i udsendelseslandet, og hvis Den Flamske Eksekutivmyndighed — for så vidt angik ikke-offentlige institutioner i andre medlemsstater — havde givet en forudgående tilladelse, som der kunne knyttes betingelser til.

18. Ved dom af 16. december 1992 i sag C-211/91 [17] fastslog Domstolen, at disse bestemmelser bl. a. var i strid med traktatens artikel 59 og 60.

19. Den 4. maj 1994 udstedte det flamske fællesskab et dekret om kabeldistributionsnet for radio og fjernsyn, om den tilladelse, der er nødvendig til anlæg og drift af sådanne net og om fremme af udsendelse og produktion af fjernsynsprogrammer [18] (herefter »dekretet af 4. maj 1994«). Ved dette dekret blev dele af dekretet af 28. januar 1987 (herunder også artikel 3) ophævet, og der blev udstedt nye bestemmelser om spørgsmålene.

14 — Der er tale om udsendelser, hvori der over for seerne fremsættes direkte tilbud om salg, køb eller leje af genstande eller om udførelse af tjenesteydelser mod vederlag. (O. a. : herefter »tele-shoppingprogrammer«).

15 — Kommissionen har (forudsætningsvis) gjort gældende, at denne bestemmelse også finder anvendelse på videresprædning af tele-shoppingprogrammer i henhold til dekretets artikel 26 b. Sagsøgte har ikke bestridt denne fortolkning af de pågældende bestemmelser.

16 — *Belgisch Staatsblad* af 19.3.1987, s. 4196.

17 — Kommissionen mod Belgien, Sml. I, s. 6757.

18 — *Belgisch Staatsblad* af 4.6.1994, s. 15434.

20. I artikel 3 i dekretet af 4. maj 1994 bestemmes det, at ingen må anlægge eller drive et kabeldistributionsnet uden at have opnået tilladelse hertil fra den flamske regering på de i dekretet anførte betingelser. I tilladelsen anføres det bl. a. , hvilke programmer der må videresprede s. Eventuelle ændringer med hensyn til videresprednin g af et nyt program skal forelægges den flamske regering til godkendelse (»goedkeuring«). Regeringen efterprøver, om de i dekretet fastsatte betingelser er opfyldt. Afgørelsen om at meddele tilladelse til ændringen eller om at afslå tilladelse skal meddeles kabeldistributionsselskabet inden fire måneder. Kabeldistributionsselskabet kan iværksætte ændringen fra meddelelsen om godkendelsen eller i øvrigt fra udløbet af den for afgørelsen fastsatte frist (dekretets artikel 5, stk. 2).

Retstilstanden i den tosprogede hovedstadsregion Bruxelles

22. I henhold til artikel 127, stk. 2, i den belgiske forfatning gælder de dekreter, der er udstedt af det franske fællesskab og det flamske fællesskab, også for kabeldistributionsselskaber, der har hjemsted i den tosprogede hovedstadsregion Bruxelles, for så vidt som selskaberne ud fra den virksomhed, de udøver, må henregnes under et af de to fællesskaber [19].

23. For andre kabeldistributionsselskaber i dette område gælder nu en lov, som blev stadfæstet den 30. marts 1995, om kabeldistributionsnet for radio og fjernsyn og om udøvelse af virksomhed med videresprednin g af fjernsynsprogrammer i den tosprogede hovedstadsregion Bruxelles [20].

21. I henhold til dekretets artikel 10, stk. 2, kan der foretages videresprednin g gennem kabelanlægget af programmer fra en tv-institution, der er godkendt i en anden medlemsstat i Den Europæiske Union, hvis institutionen i den pågældende medlemsstat er undergivet den kontrol, der dér føres med institutioner, hvis udsendelser er bestemt til offentligheden i medlemsstaten, og denne kontrol rent faktisk også angår overholdelsen af fællesskabsretten. Desuden kræves det, at tv-institutionen og de af den udsendte programmer ikke krænker den offentlige orden, sædeligheden og den offentlige sikkerhed i det flamske fællesskab.

Retstilstanden i det tysksprogede fællesskab

24. I det tysksprogede fællesskab fandtes der oprindelig en kongelig anordning af

19 — Dette har sagsøgte fremført i duplikken, uden at det er blevet bestridt af Kommissionen under den mundtlige forhandling.

20 — Lovteksten er vedlagt som bilag til svarskriftet.

24. december 1966 om anlæg til viderespredning af radioudsendelser [21]. I henhold til denne anordnings artikel 21 var det bl. a. forbudt at videresprede reklameudsendelser [22].

25. Hjemmelen til denne anordning var artikel 13 i en lov af 26. januar 1960 [23]. Denne bestemmelse blev ophævet ved artikel 30 i lov af 13. juli 1987 [24]. Herefter findes der i det tysksprogede fællesskab for tiden ingen retsforskrift, hvorefter videresprednng af tv-udsendelser kan forbydes [25].

Sagens forløb

26. Den 3. november 1992 fremsendte Kommissionen en åbningsskrivelse til Kongeriget Belgien, hvori den i henhold til traktatens artikel 169 opfordrede dette til at fremsætte sine bemærkninger til Kommissionens klagepunkter. Kommissionen gav i skrivelsen udtryk for, at fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2, hverken i de tre sprogfællesskaber eller i hovedstadsregionen Bruxelles var blevet gennemført korrekt. Med hensyn til det franske fællesskab, gjorde Kommissionen endvidere gældende, at direktivets artikel 13, 14, 15 og 23 var overtrådt. Med hensyn til det flamske fællesskab gjorde den gældende, at der forelå en overtrædelse af direktivets artikel 4, 5, 22 og 23. Endelig gjorde den gældende, at direktivets Kapitel III og IV ikke var blevet gennemført korrekt i det tysksprogede fællesskab og i hovedstadsregionen Bruxelles.

27. Kommissionen modtog derefter en skrivelse af 5. april 1993, hvori der blev gjort rede for det flamske fællesskabs opfattelse. Desuden modtog den en skrivelse af 21. april 1993 med det franske fællesskabs bemærkninger.

28. Den 10. januar 1994 fremsendte Kommissionen en begrundet udtalelse til Kongeriget Belgien. Kommissionen gjorde heri over for modtageren af skrivelsen gældende, at denne ikke havde givet Kommissionen tilstrækkelig præcise oplysninger om de foranstaltninger, der var eller ville blive truffet for at sikre en fuldstændig gennemførelse af fjernsynsdirektivet. Desuden blev Kongeriget Belgien, for så vidt angik de tre sprogfællesskaber og hovedstadsregionen Bruxelles, kritiseret for ikke at have gennemført direktivets artikel 2, stk. 2, korrekt. Med hensyn til det franske fællesskab gjorde Kommissionen endvidere gældende, at der forelå en overtrædelse af direktivets artikel 14 og 15. Med hensyn til det flamske fællesskab gjorde den gældende, at der forelå en overtrædelse af direktivets artikel 4, 5 og 22. Endelig gjorde den gældende, at direktivets bestemmelser ikke var blevet korrekt gennemført i hovedstadsregionen Bruxelles, for så vidt angik institutioner, der hverken henhørte under det franske eller det flamske fællesskab. Kongeriget Belgien havde derfor

21 — *Moniteur belge* af 24.1.1967, s. 604.

22 — Dette har Kommissionen anført i replikken, uden at det er blevet bestridt af sagsøgte.

23 — *Moniteur belge* af 6.2.1960, s. 726.

24 — *Moniteur belge* af 12.8.1987, s. 12071.

25 — Dette har sagsøgte oplyst i replikken. Oplysningerne er ikke blevet bestridt af Kommissionen.

tilsidesat såvel sine forpligtelser i henhold til fjernsynsdirektivet som i henhold til traktatens artikel 5. Kommissionen opfordrede Belgien til inden to måneder at bringe disse tilsidesættelser til ophør.

29. Kommissionen modtog derefter ved skrivelse af 4. februar 1994 et forslag til det flamske fællesskabs nye dekret. Ved skrivelse af 9. juni 1994 fremsendte Kongeriget Belgien en kopi af det i mellemtiden udstedte dekret af 4. maj 1994 til Kommissionen.

Svaret fra det franske fællesskab blev meddelt ved skrivelse af 11. april 1994. Endelig modtog Kommissionen en skrivelse af 7. april 1994 fra en belgisk minister, hvori denne tog stilling til de klagepunkter, som vedrørte hovedstadsregionen Bruxelles.

30. Den 16. januar 1995 har Kommissionen anlagt nærværende sag ved Domstolen i medfør af traktatens artikel 169. Kommissionen har nedlagt påstand om, at det fastslås, at Kongeriget Belgien har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til fjernsynsdirektivet, navnlig artikel 2, 14 og 15, ved

— for så vidt angår det franske fællesskab, i det fransksprogede område, at have opretholdt bestemmelser om forudgående tilladelse til videresprednin gennem kabelanlæg af tv-udsendelser fra andre medlemsstater

— for så vidt angår Det Franske Fællesskab, i det fransksprogede område, at have opretholdt bestemmelser om forudgående udtrykkelig tilladelse, hvortil der kan knyttes betingelser, til videresprednin gennem kabelanlæg af tv-udsendelser fra andre medlemsstater, som indeholder kommercielle reklamer eller et teleshoppingprogram, som særlig retter sig til seerne i det franske fællesskab

— for så vidt angår det flamske fællesskab, i det nederlandsksprogede område, at have opretholdt bestemmelser om forudgående tilladelse til videresprednin gennem kabelanlæg af tv-udsendelser fra andre medlemsstater

— for så vidt angår den tosprogede hovedstadsregion Bruxelles ikke at have udstedt de nødvendige love og administrative bestemmelser for at efterkomme artikel 2, stk. 2, i direktiv 89/552/EØF

— for så vidt angår det tysksprogede fællesskab ikke at have udstedt de nødvendige love og administrative bestemmelser for at efterkomme artikel 2, stk. 2, i direktiv 89/552/EØF

— for så vidt angår det franske fællesskab ikke at have udstedt de nødvendige love og administrative bestemmelser for fuldt ud at efterkomme artikel 14 og 15 i direktiv 89/552/EØF.

Kommissionen har endvidere nedlagt påstand om, at Kongeriget Belgien tilpligtes at betale sagens omkostninger.

31. Sagsøgte har påstået frifindelse for så vidt angår det franske fællesskab, det tysksprogede fællesskab og hovedstadsregionen Bruxelles. For så vidt angår påstanden vedrørende det flamske fællesskab, har sagsøgte påstået afvisning af sagen, subsidiært frifindelse.

B — Stillingtagen

32. Jeg skal i det følgende først behandle spørgsmålet om, hvorvidt Kommissionen kan gives medhold i klagepunktet om, at Kongeriget Belgien har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2. I denne forbindelse vil jeg behandle de tre sprogområder og den tosprogede hovedstadsregion Bruxelles hver for sig. Til slut vil jeg behandle klagepunktet om, at Kongeriget Belgien med hensyn til det franske fællesskab har overtrådt direktivets artikel 14 og 15.

I — *Spørgsmålet om, hvorvidt fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2, er tilsidesat*

1. Det franske fællesskab

a) Artikel 22, stk. 2, i dekretet af 17. juli 1987

33. Kommissionen har gjort gældende, at det i henhold til fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 1, i princippet kun påhviler den medlemsstat, hvorfra udsendelsen bringes (»oprindelsesmedlemsstaten« [26]), at føre kontrol med, om det pågældende tv-radiospredningsorgan har overholdt medlemsstatens egen lovgivning og fjernsynsdirektivets bestemmelser. I henhold til direktivets artikel 2, stk. 2, påhviler der medlemsstaterne en

26 — Jeg benytter herefter dette udtryk, som f.eks. også er anvendt i fjortende betragtning til fjernsynsdirektivet. (O. a. : I den tyske og den danske version af direktivet henholdsvis »Ursprungsmitgliedstaat« og »den medlemsstat, hvorfra [udsendelserne] bringes«. I den foreliggende oversættelse benyttes i stedet »oprindelsesmedlemsstaten«.) Spørgsmålet om, hvilken medlemsstat i et konkret tilfælde er kompetent, er blevet behandlet mere udførligt i mit forslag til afgørelse i sag C-222/94.

forpligtelse til at sikre modtagefrihed for fjernsynsudsendelser fra andre medlemsstater og til ikke at hindre retransmission af sådanne udsendelser — bortset fra de i artikel 2, stk. 2, andet punktum, nævnte undtagelser — af grunde, der falder inden for de ved direktivet samordnede områder. Det er derfor ikke i overensstemmelse med denne bestemmelse, såfremt en medlemsstat (»modtagermedlemsstaten« [27]) gør retransmission af fjernsynsudsendelser fra andre medlemsstater gennem kabelanlæg afhængig af forudgående tilladelse, således som det er tilfældet i henhold til artikel 22, stk. 2, i dekretet af 17. juli 1987.

34. Kongeriget Belgien har ikke bestridt, at der efter det franske fællesskabs bestemmelser kræves en sådan tilladelse. Det har dog gjort gældende, at den pågældende bestemmelse er i overensstemmelse med fællesskabsretten. I denne forbindelse anfører det en hel række argumenter, som jeg vil tage nærmere stilling til i det følgende.

35. Sagsøgte gør gældende, at der ikke foreligger en overtrædelse af direktivets bestemmelser, allerede fordi direktivet ikke finder anvendelse på kabel-tv-området. Dette må i hvert fald gælde, for så vidt som der i denne forbindelse ikke er tale om en førstegangsudsendelse gennem kabelanlæg [28]. Sagsøgte har i denne forbindelse navnlig henvist til den i direktivets artikel 1, litra a), opstillede definition af »tv-radiospredning«, hvorved skal forstås »førstegangsudsendelse af fjernsynsprogrammer« [29]. Kommissionens opfattelse kan ifølge sagsøgte heller ikke støttes på det i artikel 2, stk. 2, anvendte udtryk »retransmission«. Dette udtryk er ikke defineret i direktivet. Såfremt man faktisk tillige ville have ladet retransmission gennem kabelanlæg være omfattet, ville man have valgt et andet udtryk. I Rådets direktiv 93/83/EØF af 27. september 1993 om samordning af visse bestemmelser vedrørende ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med radio- og tv-udsendelse via satellit og videresprednin pr. kabel [30] benyttes således også udtrykket »videresprednin pr. kabel«. Fjernsynsdirektivet ville i modsat fald fravige den internationale sprogbrug [31].

Desuden skal det efter sagsøgtes opfattelse tages i betragtning, at kabel-tv på det tidspunkt, da fjernsynsdirektivet blev udstedt, endnu ikke var særlig udbredt. Man kan derfor ikke antage, at fællesskabslovgiver har ønsket at regulere dette område.

36. Disse argumenter overbeviser mig ikke. Der kan efter min opfattelse ikke være tvivl om, at fjernsynsdirektivet også regulerer området for videresprednin af programmer

27 — Også i dette tilfælde holder jeg mig for nemheds skyld til den sprogbrug, der er anvendt i betragtningerne til fjernsynsdirektivet (jf. femtende betragtning).

28 — Dermed menes efter sagsøgtes opfattelse en situation, hvor en tv-station udsender sine programmer direkte gennem et kabelanlæg.

29 — Jf. ovenfor i punkt 4.

30 — EFT L 248, s. 15.

31 — Sagsøgte har anført, at man i stedet for det i direktivets franske version anvendte ord »rétransmission« i så fald måtte have forventet, at ordet »réémission« var anvendt.

fra andre medlemsstater gennem kabelanlæg. Den modsatte opfattelse finder ikke støtte i definitionen af udtrykket »tv-radiospredning«, allerede fordi der i direktivets artikel 2, stk. 2, ikke tages sigte på fjernsynsudsendelsen som sådan, men derimod på »retransmission« deraf. Det kan heller ikke udledes af direktiv 93/83, at udtrykket »retransmission« ikke skulle finde anvendelse på kabeldistributionsselskaber. Tværtimod må dette direktiv antages at støtte Kommissionens opfattelse. Udtrykket »videresprednіng pr. kabel« defineres i direktivet som »videresprednіng« af programmer »... gennem kabel- eller mikrobølgesystemer« [32]. Dette viser efter min mening, at udtrykket »retransmission« efter fællesskabslovgivers opfattelse er vidt nok til også at omfatte videresprednіng gennem kabelanlæg.

37. Af selve fjernsynsdirektivet fremgår det i øvrigt klart, at det skal finde anvendelse på videresprednіng af fjernsynsudsendelser gennem kabelanlæg. Kommissionen har i denne forbindelse med rette henvist til den niende og tiende betragtning til direktivet [33]. Deri henvises der bl. a. til de hindringer, som kan forekomme for den frie udveksling af tjenesteydelser som følge af forskellene mellem de nationale love og administrative forskrifter om »kabeldistributionsvirksomhed«. »*Alle sådanne* begrænsninger« af friheden til at udøve tv-radiospredningsvirksomhed inden for Fællesskabet bør efter Rådets opfattelse fjernes [34].

Af en vis interesse i denne sammenhæng forekommer mig også at være aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, som blev undertegnet den 2. maj 1992, og som blev godkendt af Fællesskabet ved Rådets og Kommissionens afgørelse af 13. december 1993 [35]. Med henblik på denne aftale blev der i fjernsynsdirektivets artikel 15 indsat en tilføjelse, hvorefter EFTA-staterne »kan pålægge kabelselskaber, der driver virksomhed på deres område, at frekvensforvrænge eller på anden måde sløre reklameindslag for alkoholholdige drikkevarer«. Denne »undtagelse« må dog »ikke medføre, at retransmission af andre dele af fjernsynsprogrammer ... begrænses« [36]. Også dette bekræfter Kommissionens opfattelse af, at fjernsynsdirektivet finder anvendelse på kabel-tv.

38. Kommissionen har i øvrigt med rette anført, at ordet »retransmission« ligeledes anvendes i Europarådets konvention af 5. maj 1989 om grænseoverskridende fjernsyn [37]. Konventionen finder i henhold til artikel 3 også anvendelse på programmer, der videresprédes pr. kabel. Konventionen blev vedtaget kun få måneder før Fællesskabets fjernsynsdirektiv. Dette viser, at man på daværende tidspunkt — i modsætning til hvad sagsøgte har gjort gældende — faktisk gjorde sig tanker om, hvilke bestemmelser der skulle fastsættes om kabeldistribution af

32 — Artikel 1, stk. 3, i det nævnte direktiv (jf. fodnote 30).

33 — Ordlyden af disse betragtninger er gengivet ovenfor i punkt 3.

34 — Jf. tiende betragtning (min fremhævelse).

35 — EFT 1994 L 1, s. 1. Aftalens tekst er trykt på s. 3 ff.

36 — Jf. bilag X til ovennævnte aftale (fodnote 35), s. 417.

37 — Den franske og den engelske tekst samt en tysk oversættelse er trykt i BGBl. II 1994, s. 639.

radio og fjernsyn. Det af sagsøgte nævnte forhold, at Belgien endnu ikke har ratificeret konventionen, er således ikke afgørende.

39. Det af sagsøgte anførte om, at fjernsynsdirektivet ikke omfatter viderespredning af radio og fjernsyn gennem kabelanlæg, kan derfor ikke tages til følge. Det samme må derfor gælde sagsøgtes indsigelse om, at det franske fællesskabs bestemmelser kun gælder for indenlandske kabeldistributionsselskaber, således at der ikke foreligger nogen begrænsning af retten til fri udveksling af tjenesteydelser. Det må nemlig fastslås, at udbredelse af fjernsynsprogrammer fra andre medlemsstater i henhold til Domstolens praksis er omfattet af anvendelsesområdet for den frie udveksling af tjenesteydelser [38]. Af niende betragtning til fjernsynsdirektivet fremgår, at direktivet netop har til formål at harmonisere nationale bestemmelser, der begrænser denne frihed.

40. Sagsøgte har endvidere anført, at kravet om en tilladelse i praksis navnlig tjener til at fastslå, hvilken medlemsstats lovgivning der finder anvendelse på et tv-radiospredningsorgan i henhold til fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 1. Sagsøgte har i denne forbindelse anført, at anvendelsen af artikel 2, stk. 1, medfører vanskeligheder og eventuelt kan have den konsekvens, at to medlemsstater er af den opfattelse, at et og samme tv-radiospredningsorgan hører under deres myndighed.

41. Dette argument er ikke holdbart. Det er ganske vist rigtigt, at anvendelsen af direktivets artikel 2, stk. 1, har givet anledning til problemer [39], og at en medlemsstat derfor har en legitim interesse i at få afklaret, under hvilken medlemsstats myndighed et bestemt tv-radiospredningsorgan hører. Det er dog helt åbenlyst, at en ordning, hvorefter viderespredning af programmer fra andre medlemsstater gøres afhængig af en tilladelse, er for vidtgående og derfor ikke er omfattet af det nævnte hensyn. Kommissionen har med rette gjort opmærksom på, at sagsøgte skulle have godtgjort, at kravet om tilladelse var nødvendigt for at skaffe medlemsstaten de nødvendige oplysninger, og at der ikke var noget mindre restriktivt alternativ til at nå dette mål. Dette har sagsøgte ikke godtgjort.

42. Centralt i sagsøgtes argumentation er der da også et andet og mere principielt argument. Kongeriget Belgien er af den opfattelse, at fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 1, må gå forud for direktivets artikel 2, stk. 2. Alle fjernsynsudsendelser skal derfor være i overensstemmelse med lovgivningen i oprindelsesmedlemsstaten såvel som — i henhold til direktivets artikel 3 — med fjernsynsdirektivets bestemmelser. *Kun* for sådanne udsendelser kan de i artikel 2, stk. 2, nævnte fordele gælde, dvs. at de øvrige medlemsstater kun er forpligtet til at sikre modtagefrihed for de pågældende udsendelser og til ikke at hindre viderespredning af dem, såfremt denne betingelse er opfyldt. Sagsøgte udleder deraf, at modtagermedlemsstaten har

38 — Jf. ovenfor i punkt 2 og den deri citerede dom i sagen Bond van Adverteerders.

39 — Jf. i denne forbindelse mit forslag til afgørelse i sag C-222/94.

ret til at kontrollere, om oprindelsesmedlemsstatens lovgivning og bestemmelserne i fjernsynsdirektivet er overholdt.

Sagsøgte har i denne forbindelse anført, at de skridt, som det franske fællesskab har taget, navnlig tjener til gennemførelse af fjernsynsdirektivets artikel 4 og 5. Under den mundtlige forhandling for Domstolen har sagsøgte endvidere anført, at direktivets artikel 4 tilsyneladende er rettet til alle medlemsstaterne, og at det derfor heller ikke kun er oprindelsesmedlemsstaten, der skal sørge for, at bestemmelsen overholdes.

43. Jeg vil straks sige, at denne opfattelse efter min mening ikke kan accepteres. Den ville være ensbetydende med en fornyet kontrol med fjernsynsudsendelser foretaget af modtagermedlemsstaten, og en sådan kontrol har fjernsynsdirektivet netop til formål at udelukke. Såfremt man fulgte sagsøgtes opfattelse, ville den ved direktivet indførte liberalisering på fjernsynsområdet i vid udstrækning ikke blive gennemført.

44. Den opfattelse, som sagsøgte har argumenteret for, er hverken forenelig med direktivets ordlyd eller med dets formål. I henhold til fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 1, påhviler det oprindelsesmedlemsstaten at sikre, at tv-radiospredningsorganer, som hører under dens myndighed, eller som den af andre grunde har myndighed over, opfylder kravene i lovgivningen om udsendelser bestemt for offentligheden i den pågældende medlemsstat. I henhold til direktivets artikel 3, stk. 2, skal oprindelsesmedlemsstaten endvidere sørge for, at de tv-radiospredningsorganer, der hører under dens myndighed, overholder bestemmelserne i fjernsynsdirektivet. Begge forpligtelser er rettet til *oprindelsesmedlemsstaten*. *Modtagermedlemsstaterne* er omhandlet i artikel 2, stk. 2. De skal sikre modtagefrihed og må ikke hindre retransmission af de pågældende udsendelser — bortset fra en i bestemmelsen fastsat undtagelse — af grunde, der falder inden for de ved direktivet samordnede områder.

45. Dette svarer helt til den tankegang, som navnlig fremgår af femtende betragtning til direktivet, nemlig at oprindelsesmedlemsstatens forpligtelse til at føre kontrol med overholdelsen af den ved direktivet samordnede nationale lovgivning efter fællesskabsretten er tilstrækkelig til at sikre den frie udveksling af udsendelser »uden fornyet kontrol på det samme grundlag i de enkelte modtagermedlemsstater«. Heraf fremgår det klart, at det ikke skal tillades den pågældende modtagermedlemsstat at gennemføre en sådan fornyet kontrol. Den efterfølgende, sidste sætning i femtende betragtning understreger dette yderligere, idet der deri henvises til, at en modtagermedlemsstat »dog undtagelsesvist og på særlige betingelser midlertidigt« kan indstille retransmission af fjernsynsudsendelser.

46. En udtrykkelig beføjelse for modtagermedlemsstaten til at skride ind indrømmes kun i fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2, andet punktum. Denne beføjelse er dog

snævert begrænset. Den vedrører for det første kun det tilfælde, at udsendelser fra andre medlemsstater er en overtrædelse af artikel 22. Det drejer sig altså her om tilfælde, hvor de udsendte programmer i alvorlig grad kan skade mindreåriges fysiske, mentale eller moralske udvikling. Modtagermedlemsstaten kan dog kun skride ind, såfremt det drejer sig om åbenlyse, væsentlige og alvorlige overtrædelser. Dens indgriben er endvidere afhængig af, at det pågældende tv-radiospredningsorgan allerede har begået flere overtrædelser af denne art, og at konsultationer med oprindelsesmedlemsstaten og Kommissionen ikke har givet resultat. Af denne meget detaljerede ordning kan det kun konkluderes, at modtagermedlemsstaten ikke skal være berettiget til at træffe ensidige foranstaltninger over for udsendelser fra andre medlemsstater, såfremt de anførte betingelser ikke er opfyldt. Af ordningen kan det endvidere konkluderes, at modtagermedlemsstaten ikke har ret til at træffe ensidige foranstaltninger over for udsendelser fra andre medlemsstater, såfremt der foreligger en overtrædelse af andre bestemmelser i fjernsynsdirektivet, eller en sådan påstås at foreligge. Dette svarer også fuldt ud til den allerede citerede udtalelse i femtende betragtning til fjernsynsdirektivet. Sagsøgtes argument om, at bestemmelsen i artikel 2, stk. 2, andet punktum, ikke udelukker, at modtagermedlemsstaten har ret til at føre kontrol med overholdelsen af *andre* af direktivets bestemmelser, er således ikke holdbart.

47. Bestemmelserne hviler åbenbart på den tankegang, at den enkelte medlemsstat må kunne stole på, at den kompetente medlemsstat rent faktisk opfylder de forpligtelser, der påhviler den i henhold til direktivets artikel 2, stk. 1, og artikel 3, stk. 2, med hensyn til kontrol af de tv-radiospredningsorganer, som den er ansvarlig for. I øvrigt kommer dette også til udtryk i den allerede citerede bestemmelse, idet der i artikel 2, stk. 2, femte punktum, udtrykkeligt henvises til, at modtagermedlemsstatens mulighed for på snævert afgrænsede betingelser at skride ind over for udsendelser fra andre medlemsstater med henblik på beskyttelsen af mindreårige ikke berører oprindelsesmedlemsstatens ret til at træffe foranstaltninger i anledning af den pågældende overtrædelse.

48. Det forekommer mig derfor at være åbenlyst, at således som fjernsynsdirektivet er udformet, er det kun oprindelsesmedlemsstaten, der skal føre kontrol med overholdelsen af denne stats lovgivning såvel som af fjernsynsdirektivet. Modtagermedlemsstaten har inden for direktivets anvendelsesområde kun i de i direktivets artikel 2, stk. 2, andet punktum, snævert afgrænsede tilfælde beføjelse til at skride ind over for retransmission af udsendelser fra andre medlemsstater.

49. Af det af sagsøgte anførte fremgår det klart, at det franske fællesskabs bestemmelse navnlig skal sikre overholdelsen af direktivets artikel 4 og 5. I modsætning til sagsøgte er jeg dog af den opfattelse, at man netop på dette område ikke kan acceptere en ret for modtagermedlemsstaten til at underkaste udsendelser fra andre medlemsstater en fornyet kontrol. Såvel i bestemmelserne i artikel 4 som i artikel 5 knyttes de fastsatte forpligtelser klart til forudsætninger, som henviser til særlige forhold i den pågældende medlemsstat. Denne medlemsstat er derfor også bedst i stand til at bedømme, hvad der »når det er muligt, med passende midler« kan og skal gøres for at efterkomme disse forpligtel-

ser. Det kan ikke tillades, at en anden medlemsstat sætter sin egen vurdering af, hvad der er praktisk muligt med passende midler, i stedet for oprindelsesmedlemsstatens vurdering ved at underkaste oprindelsesmedlemsstatens udsendelser en (yderligere) kontrol.

50. Dette betyder ikke, at det slet ikke kan efterprøves, om oprindelsesmedlemsstaten opfylder sine forpligtelser. Såfremt en medlemsstat er af den opfattelse, at en anden medlemsstat har overtrådt de forpligtelser, der påhviler den i henhold til fjernsynsdirektivet, kan den anlægge traktatbrudssøgsmål i medfør af traktatens artikel 170 eller anmode Kommissionen om selv at skride ind over for den pågældende medlemsstat i medfør af traktatens artikel 169.

51. Sagsøgte kan heller ikke påberåbe sig, at disse fremgangsmåder ikke giver en effektiv retsbeskyttelse, fordi fjernsynsudsendelserne efter deres karakter er helt momentane, og den skade, de har forårsaget, ikke kan genoprettes. Hertil skal det først bemærkes, at Domstolen i forbindelse med en sådan traktatbrudssag — som Kommissionen med rette har anført — i henhold til traktatens artikel 186 kan foreskrive foreløbige forholdsregler. Frem for alt skal der dog endnu en gang gøres opmærksom på den afvejning, der kommer til udtryk i direktivets artikel 2, stk. 2, andet punktum. Når en modtagermedlemsstat allerede på et så vigtigt og følsomt område som beskyttelse af mindreårige kun på bestemte betingelser og endda ikke straks ensidigt kan gribe ind, ville det være uforståeligt, såfremt en sådan ret skulle antages at bestå, når det f.eks. blot drejer sig om overholdelsen af de i artikel 4 og 5 fastsatte kvoteordninger.

52. Kun for fuldstændighedens skyld skal det bemærkes, at kravet om tilladelse heller ikke kan begrundes under henvisning til bestemmelser som artikel 3, stk. 1, og artikel 19, hvorefter medlemsstaterne kan indføre strengere bestemmelser for så vidt angår de tv-radiospredningsorganer, som hører under deres myndighed. Det drejer sig nemlig her om udsendelser fra tv-radiospredningsorganer fra andre medlemsstater, som ikke hører under modtagermedlemsstatens myndighed.

53. Som resultat må det fastslås, at en fornyet kontrol af udsendelser fra andre medlemsstater udført af modtagermedlemsstaten, således som den kontrol, der foreskrives i den anfægtede bestemmelse fra det franske fællesskab, i princippet ikke er forenelig med fjernsynsdirektivet. Det skal dog bemærkes, at medlemsstaterne kun er forpligtet til ikke at hindre retransmission af sådanne udsendelser af grunde, der falder inden for *de ved direktivet samordnede områder*. Fjernsynsdirektivet indeholder ikke en fuldstændig harmonisering på tv-området. I syttende betragtning slås det udtrykkeligt fast, at direktivet »begrænser sig til at fastsætte særlige regler om tv-radiospredning«, og at det ikke indskrænker nugældende eller fremtidige fællesskabsretsakter om harmonisering, »der særlig har til formål at sikre overholdel-

sen af ufravigelige bestemmelser om forbrugerbeskyttelse, loyale handelstransaktioner og konkurrence«. Såfremt kravet om tilladelse derfor støttes på grunde, der falder inden for områder, der *ikke* er samordnede ved direktivet, foreligger der ingen overtrædelse af fællesskabsretten. Sagsøgte har i denne forbindelse fremført en række argumenter, som jeg skal behandle i det følgende.

54. Dette er måske det rette sted først kort at omtale et argument, som sagsøgte støtter på artikel 10 i Europarådets konvention af 4. november 1950 til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder [40]. Ifølge konventionens artikel 10, stk. 1, tredje punktum, forhindrer den ved artiklen beskyttede ret til ytringsfrihed ikke stater i at kræve, at tv-foretagender kun må drives i henhold til bevilling. Som Kommissionen med rette har anført, ændrer den omstændighed, at en ordning, hvorefter tv-foretagender skal have tilladelse af den pågældende stat, er forenelig med europarådskonventionen, ikke ved, at et tilsvarende krav om tilladelse kan være uforeneligt med fællesskabsretten.

55. Kongeriget Belgien har påberåbt sig, at det anfægtede krav om tilladelse skal gøre det muligt at undersøge, om de pågældende udsendelser sker under overholdelse af ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder. Sagsøgte påberåber sig i denne forbindelse det allerede nævnte direktiv 93/83, navnlig direktivets artikel 8, stk. 1, der har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne skal sikre, at videresprednin pr. kabel af radio- og tv-udsendelser fra andre medlemsstater på deres territorium sker under overholdelse af gældende bestemmelser vedrørende ophavsret og beslægtede rettigheder, og at en sådan videresprednin finder sted på grundlag af individuelle eller kollektive kontraktmæssige aftaler mellem indehaverne af ophavsret eller beslægtede rettigheder og kabeldistributørerne.«

56. I betragtningerne til direktivet henviser Rådet til, at der på området for ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder stadig er en vis usikkerhed med hensyn til, hvad der er gældende ret for så vidt angår grænseoverskridende programudsendelse pr. kabel. Videresprednin af sådanne udsendelser pr. kabel er en handling, som falder ind under området for ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder. En kabeldistributør skal derfor for at kunne udøve sin virksomhed indhente tilladelse fra samtlige rettighedshavere. Han kan dog ikke under den gældende retstilstand være sikker på, om han ved indgåelsen af en sådan aftale faktisk har erhvervet alle de nødvendige rettigheder [41]. Der er således behov for, at de »retlige rammer for oprettelsen af et audiovisuelt område«, som er fastlagt i fjernsynsdirektivet, suppleres »med ophavsretlige bestemmelser« [42].

40 — *United Nations Treaties Series*, bind 213, s. 221. (O. a. : Den danske version findes i *Lovtidende* C, bkg. 1953, nr. 20, som ændret ved bkg. 1964, nr. 67, og bkg. 1972, nr. 35.)

41 — Jf. ottende til tiende samt syvogtyvende betragtning til direktivet.

42 — Tolvte betragtning til direktivet.

Ifølge direktivet skal kabeldistributøren skaffe sig de nødvendige tilladelser gennem kontraktmæssige aftaler. For at sikre, at udenforstående, som har rettigheder til enkelte programdele, ikke gennem indsigelser kan forhindre indgåede aftaler i at fungere gnidningsløst [43] bestemmes det i direktivets artikel 9, stk. 1, at medlemsstaterne skal sikre, at den ret, som indehaverne af ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder har, »alene kan gøres gældende gennem forvaltningsselskaber«.

57. Af ovenstående følger, at en kabeldistributør skal sørge for, at ophavsrettigheder eller ophavsretsbeslægtede rettigheder ikke tilsidesættes ved videresprednin g af udsendelser fra andre medlemsstater. Med henblik herpå skal disse distributører indgå aftaler med forvaltningsselskaber, som gør rettighederne gældende på rettighedshavernes vegne. Medlemsstaterne skal sikre, at de nævnte rettigheder beskyttes. Det må antages, at medlemsstaterne efterkommer denne forpligtelse, hvis de pålægger kabeldistributørerne tilsvarende retlige forpligtelser og kontrollerer, at disse overholdes. Det ses derimod ikke, hvorfor det til dette formål skulle være nødvendigt at gøre videresprednin gen betinget af en tilladelse, som kun meddeles, såfremt den pågældende udenlandske tv-station har indgået en aftale med det franske fællesskabs Eksekutivmyndighed. Sagsøgte har på dette punkt ikke anført forhold, hvoraf det kan konkluderes, at kravet om en forudgående tilladelse er nødvendigt for at beskytte ophavsrettigheder, uden at der findes et mindre restriktivt middel til at nå dette mål.

58. Kongeriget Belgien har som begrundelse for den anfægtede bestemmelse tillige påberåbt sig traktatens artikel 128. Det har gjort gældende, at fjernsynsdirektivet nu skal fortolkes på baggrund af denne bestemmelse, som ved traktaten om Den Europæiske Union blev indsat i EF-traktaten og udgør den eneste artikel i Afsnit IX (»Kultur«) i traktatens tredje del. I artikel 128 hedder det bl. a. , at Fællesskabet bidrager til, at medlemsstaternes kulturer kan udfolde sig (stk. 1). I henhold til artikel 128, stk. 4, tager Fællesskabet »hensyn til de kulturelle aspekter i sin indsats i henhold til andre bestemmelser i denne traktat«.

59. Sagsøgte er tilsyneladende af den opfattelse, at denne bestemmelse giver medlemsstaterne ret til at underkaste udsendelser fra andre medlemsstater en fornyet kontrol. Hvorledes sagsøgte når frem til denne fortolkning, står mig dog ikke klart. Allerede selve fjernsynsdirektivet havde — navnlig gennem bestemmelserne i artikel 4 og 5 — ligeledes kulturelle formål. I det omfang, den af sagsøgte påståede ret for modtagermedlemsstaten til at kontrollere, om oprindelsesmedlemsstaten har opfyldt sine forpligtelser i henhold til fjernsynsdirektivet, vedrører overholdelsen af denne artikel, drejer det sig derfor om et område, der er samordnet ved direktivet. Ifølge den klare og allerede flere gange citerede ordlyd af direktivets artikel 2, stk. 2, må modtagermedlemsstaten dog ikke hindre retransmission af fjernsynsudsendelser fra andre medlemsstater af grunde, der

43 — Otteogtyvende betragtning til direktivet.

falder inden for de ved direktivet samordnede områder. I øvrigt må det fastholdes, at den — ubestridte — kendsgerning, at det primært er medlemsstaterne, der har kompetencen i kulturelle spørgsmål, ikke hindrer Fællesskabet i, i forhold til medlemsstaterne, at træffe bindende foranstaltninger til gennemførelse af de grundlæggende frihedsrettigheder, selv om der i denne forbindelse — således som det er tilfældet på tv-området — tillige skal tages kulturelle hensyn. I traktatens artikel 128, stk. 5, bestemmes det ganske vist udtrykkeligt, at der til virkeliggørelse af målene i denne artikel ud over henstillinger kun kan udstedes tilskyndelsesforanstaltninger, »men uden at der er tale om nogen form for harmonisering af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser«. Heller ikke sagsøgte hævder dog, at retsgrundlaget for fjernsynsdirektivet dermed skulle være bortfaldet. Sagsøgtes opfattelse kan derfor ikke finde støtte i artikel 128.

60. Sagsøgte har desuden påberåbt sig det subsidiaritetsprincip, som nu er fastlagt i traktatens artikel 3 B, stk. 2, uden dog at gøre det klart, hvorledes dette princip skulle være egnet til at støtte sagsøgtes opfattelse. For så vidt må det allerede være tilstrækkeligt at fastslå, at de mål, der tilsigtes med fjernsynsdirektivet, kun kunne nås gennem samordning af de nationale bestemmelser. Bestemmelser udstedt af fællesskabslovgiver var derfor nødvendige. Den opfattelse, som sagsøgte har fremført, og hvorefter medlemsstaterne har ret til at underkaste udsendelser fra andre medlemsstater en fornyet kontrol, ville derimod være til hinder for at oprette »et audiovisuelt område«, som ønsket med fjernsynsdirektivet [44]. Dette viser efter min opfattelse, at medlemsstaterne heller ikke kan udlede en sådan beføjelse af subsidiaritetsprincippet.

Subsidiaritetsprincippet finder i henhold til traktatens artikel 3 B, stk. 1, i øvrigt kun anvendelse på de områder, som ikke hører ind under Fællesskabets enekompetence. Den i traktatens artikel 59 ff. beskyttede ret til fri udveksling af tjenesteydelser, som fjernsynsdirektivet skal tjene til gennemførelse af — hører dog lige som de øvrige områder, der er nævnt i traktatens artikel 7 A — ind under Fællesskabets enekompetence.

61. Endelig skal jeg behandle sagsøgtes indsigelse om, at den anfægtede ordning slet ikke er til hinder for den frie udveksling af tjenesteydelser. De pågældende tv-radiospredningsorganer fra andre medlemsstater ville frivilligt indgå de nødvendige aftaler med Eksekutivmyndigheden, og disse ville i øvrigt kun tjene til gennemførelse af fjernsynsdirektivets artikel 4 og 5.

Der kan dog her vanskeligt være tale om, at det pågældende tv-radiospredningsorgan træffer beslutning af egen fri vilje. Indgåelsen af disse aftaler er nemlig en forudsætning for,

44 — Jf. i denne forbindelse Rådets udtalelser i tolvte betragtning til direktiv 93/83.

at de pågældende programmer må videresprædes i et kabelnet i det franske fællesskab. Spørgsmålet om, hvorvidt Eksekutivmyndigheden ved indgåelse af sådanne aftaler har et frit skøn, er derfor efter min opfattelse ikke afgørende. Sagsøgte har endvidere i svarskriftet anerkendt, at der på det tidspunkt, da svarskriftet blev indgivet til Domstolen, var mindst én tv-station fra en anden medlemsstat, som ikke ønskede at indgå en sådan aftale [45].

62. Vigtigere er derimod i denne forbindelse sagsøgtes indsigelse om, at indgåelse af sådanne aftaler er et særdeles velegnet middel til at fremme udviklingen af den europæiske fjernsynsproduktion. Ved hjælp af disse aftaler gennemføres fjernsynsdirektivets artikel 4 og 5. Det er ganske vist korrekt, at indgåelse af aftaler, hvori tv-radiospredningsorganerne forpligter sig til at anvende en del af deres budget til erhvervelse eller fremstilling af europæiske produktioner, kan tjene til at nå det i fjernsynsdirektivet fastsatte mål om at fremme fjernsynsproduktionen i Fællesskabet. Dette ændrer dog ikke ved, at sagsøgte dermed påtager sig opgaver og tillægger sig selv beføjelser, som i henhold til fjernsynsdirektivet skulle være forbeholdt udsendelsesmedlemsstaten. Udsendelsesmedlemsstaten kan have en anden forestilling end modtagermedlemsstaten om, i hvilket omfang der påhviler den forpligtelser i henhold til direktivets artikel 4 og 5 til, »når det er muligt, med passende midler« at sørge for at fremme europæiske programmer. Det kan ikke accepteres, at modtagermedlemsstaten opstiller *sine egne* kriterier, også for så vidt angår udsendelser fra andre medlemsstater, ved at undergive disse udsendelser en fornyet kontrol. Såfremt udsendelsesmedlemsstaten rent faktisk tilsidesætter sine forpligtelser i henhold til fjernsynsdirektivet, kan den af de øvrige medlemsstater blive draget til ansvar og i påkommende tilfælde blive sagsøgt for Domstolen. Direktivet giver kun ret til selvhjælp i henhold til den allerede omtalte bestemmelse i artikel 2, stk. 2, andet punktum, men de i denne bestemmelse opstillede betingelser foreligger ikke her. Det franske fællesskabs bestemmelser er således til hinder for den frie udveksling af tjenesteydelser.

63. Sagsøgte har imidlertid gjort gældende, at bestemmelserne er berettigede ud fra kulturpolitiske hensyn, og at der derfor ikke foreligger en overtrædelse af traktatens artikel 59 ff. Sagsøgte er tilsyneladende navnlig af den opfattelse, at det franske fællesskabs bestemmelser tjener til beskyttelse af alsidigheden i medierne. Som henvisningen til alsidigheden i pressen og til udsendelse af reklameindslag viser, støttes dette anbringende hovedsagelig på bestemmelserne i artikel 26 og 26 b i dekretet af 17. juli 1987, som jeg vil behandle senere. Da sagsøgte dog åbenbart er af den opfattelse, at også bestemmelsen i

45 — Det er interessant at notere sig, at sagsøgte i svarskriftet endvidere har anført, at udsendelserne fra denne tv-station alligevel blev videresprædt gennem kabelanlægget. Man vil heri kunne se et indicium for, at det franske fællesskabs bestemmelser ikke har den betydning, som sagsøgte tillægger dem.

dekretets artikel 22, stk. 2, kan anses for berettiget ud fra dette hensyn, er det nødvendigt allerede at behandle det her.

64. Af Domstolens praksis fremgår det, at opretholdelse og sikring af alsidigheden i fjernsynssektoren eller generelt i medierne er en målsætning, som er udtryk for almene hensyn, der kan begrunde begrænsninger i den ved traktatens artikel 59 ff. beskyttede ret til fri udveksling af tjenesteydelser [46]. Det er ganske vist rigtigt, at en medlemsstat kun kan støtte ret på sådanne hensyn til almindelige samfundsinteresser, for så vidt som den nationale lovgivning på området ikke er blevet harmoniseret på fællesskabsniveau [47]. Sagsøgte gør dog gældende, at dette spørgsmål ikke er blevet udtømmende reguleret i fjernsynsdirektivet. Kommissionen påberåber sig til støtte for sin modsatte opfattelse ganske vist bestemmelserne i direktivets artikel 10 ff., men disse bestemmelser er efter sagsøgtes opfattelse dog snarere af teknisk karakter og angår kun indirekte alsidigheden i medierne.

65. Sagsøgte har således ikke godtgjort, hvorfor det franske fællesskabs bestemmelser skulle være nødvendige og i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet til beskyttelse af alsidigheden på fjernsynsområdet eller i medierne. Heller ikke med hensyn til spørgsmålet om proportionaliteten er der givet nogen nærmere forklaring. Sagsøgte har derimod kun fremsat generelle anbringender uden at dokumentere disse konkret. Dette kan ikke anses for tilstrækkeligt.

66. Det må således fastslås, at bestemmelserne i artikel 22, stk. 2, i dekretet af 17. juli 1987 om, at videresprednin g af fjernsynsudsendelser fra andre medlemsstater gennem kabelanlæg kræver forudgående tilladelse, er i strid med fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2.

b) Artikel 26, stk. 2, og artikel 26b, stk. 1, i dekretet af 17. juli 1987

67. Kommissionen er af den opfattelse, at bestemmelsen i artikel 26, stk. 2, i dekretet af 17. juli 1987, hvorefter videresprednin g gennem kabelanlæg af fjernsynsudsendelser fra andre medlemsstater, som indeholder kommercielle reklamer, der særlig er rettet til seerne i det franske fællesskab, kræver forudgående tilladelse, er i strid med fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2. Kommissionen støtter sin opfattelse på de samme betragtninger, som den allerede har anført i forbindelse med dekretets artikel 22, stk. 2. Kommissionen har gjort gældende, at den bestemmelse, der skal behandles her, endog er mere restriktiv end bestemmelsen i dekretets artikel 22, stk. 2, da denne foreskriver en forudgående tilladelse, mens dekretets artikel 26, stk. 2, endog kræver en *udtrykkelig* forudgående tilladelse.

46 — Jf. bl. a. dom af 5.10.1994, sag C-23/93, TV10, Sml. I, s. 4795, præmis 18 og 19.

47 — Jf. bl. a. dom af 18.3.1980, sag 52/79, Debauve, Sml. s. 833, præmis 15.

Det tilsvarende gælder for bestemmelsen vedrørende tele-shoppingprogrammer i dekretets artikel 26b, stk. 1.

68. Kongeriget Belgien har gjort gældende, at bestemmelserne er berettigede, da de tjener til at hindre omgåelse af de nationale bestemmelser. Kravet om en forudgående tilladelse giver den kompetente myndighed lejlighed til at kontrollere, om der for tv-stationens vedkommende faktisk er tale om et tv-radiospredningsorgan, som er omfattet af fjernsynsdirektivet.

69. Efter sagsøgtes opfattelse drejer det sig for de tv-stationers vedkommende, der er omfattet af bestemmelserne, enten om udenlandske stationer, som ønsker at omgå bestemmelserne i det franske fællesskab, eller om udenlandske stationer, der må betragtes som tv-radiospredningsorganer, som i henhold til fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 1, hører under det franske fællesskabs myndighed.

70. Hvad først angår sagsøgtes anbringende om, at bestemmelserne er nødvendige, for at modtagermedlemsstaten kan få de nødvendige oplysninger om de pågældende tv-radiospredningsorganer, kan jeg nøjes med at henvise til min redegørelse vedrørende artikel 22, stk. 2, i dekretet af 17. juli 1987 [48]. Sagsøgte har ikke godtgjort, at det til fremskaffelse af de for sagsøgte nødvendige oplysninger har været nødvendigt at gøre viderespredning af de pågældende udsendelser afhængig af en udtrykkelig forudgående tilladelse.

71. I realiteten er begge parter enige om, at fjernsynsdirektivet ikke har frataget medlemsstaterne retten til på bestemte betingelser at modsætte sig omgåelse af staternes lovgivning. Jeg deler denne opfattelse. Den er i overensstemmelse med Domstolens hidtidige praksis vedrørende den frie udveksling af tjenesteydelser. Allerede i 1974 fastslog Domstolen i Van Binsbergen-sagen, at man ikke kan nægte en medlemsstat ret til at træffe foranstaltninger, »der skal forhindre, at den i artikel 59 garanterede frihed udnyttes af en tjenesteyder, hvis virksomhed er helt eller fortrinsvist rettet mod denne stats territorium med sigte på at unddrage sig de faglige regler, som ville gælde for ham, såfremt han var bosat på nævnte stats territorium« [49]. Domstolen har for nogen tid siden bekræftet denne praksis i sin dom i TV10-sagen [50].

72. Den sidstnævnte dom har særlig betydning for det foreliggende tilfælde. Sagen drejede sig om en tv-institution, der var etableret i Luxembourg, men som overvejende sendte programmer til det nederlandske

48 — Jf. ovenfor i punkt 41.

49 — Dom af 3.12.1974, sag 33/74, Van Binsbergen, Sml. s. 1299, præmis 13.

50 — Jf. ovenfor i fodnote 46 (præmis 20).

marked. Efter den nederlandske domstols opfattelse, som havde forelagt sagen for EF-Domstolen, var etableringen i Luxembourg sket for at gøre det muligt for tv-institutionen at unddrage sig anvendelsen af de nederlandske bestemmelser. Retten til fri udveksling af tjenesteydelser, som er beskyttet ved traktatens artikel 59, skulle således misbruges til at omgå modtagermedlemsstatens bestemmelser.

73. Kommissionen har imidlertid i den foreliggende sag med rette gjort gældende over for sagsøgte, at den her anfægtede ordning ikke kan begrundes med, at den har været nødvendig for at hindre omgåelse af modtagermedlemsstatens bestemmelser. Dette ville nemlig forudsætte, at man kunne kritisere alle tv-stationer i andre medlemsstater, der sender kommercielle reklamer eller teleshoppingprogrammer, som særlig henvender sig til seere i det franske fællesskab, for, at de ønsker at omgå modtagermedlemsstatens bestemmelser. Dette er dog ikke tilfældet. Omgåelsessynspunktet er tværtimod kun begrundet, såfremt den pågældende tv-station gør sig skyldig *i et misbrug*. I dommen i TV10-sagen gives modtagermedlemsstaten da også mulighed for med en sådan begrundelse at modsætte sig udsendelser fra udlandet i de tilfælde, hvor institutioner, som har etableret sig i en anden medlemsstat, gennem udøvelse af de i traktaten sikrede friheder »kan unddrage sig de forpligtelser, der følger af modtagermedlemsstatens lovgivning« [51].

74. Det kan ikke antages, at enhver tv-station i en anden medlemsstat, som sender reklameudsendelser eller teleshoppingprogrammer, der særlig er rettet til seerne i det franske fællesskab, allerede af denne grund misbruger retten. I den allerede nævnte dom i traktatbrudssagen — Kommissionen mod Belgien — vedrørende det flamske fællesskabs bestemmelser på fjernsynsområdet, fastslog Domstolen under henvisning til Van Binsbergen-dommen, at modtagermedlemsstaten kan træffe foranstaltninger, der skal forhindre, at den i artikel 59 garanterede frihed udnyttes af en tv-station, hvis virksomhed »helt eller fortrinsvist er rettet mod denne stats territorium«. Domstolen tilføjede imidlertid, at »det dog ikke [følger] heraf, at en medlemsstat generelt kan udelukke, at bestemte tjenesteydelser kan præsteres af erhvervsdrivende i andre medlemsstater, idet et sådant forbud ville svare til at ophæve den frie adgang til udveksling af tjenesteydelser« [52].

Denne praksis kan efter min mening også overføres på området for fjernsynsdirektivet. Til støtte herfor taler i øvrigt, at direktivet også gælder for sådanne udsendelser. I den — allerede citerede — fjortende betragtning til direktivet udtales det, at alle fjernsynsudsendelser fra Fællesskabet, »der er bestemt til modtagelse i Fællesskabet, *især sådanne, der er bestemt til modtagelse i en anden medlemsstat*« [53], skal være i overensstemmelse med lovgivningen i den medlemsstat, hvorfra

51 — Jf. ovenfor i fodnote 46 (præmis 21).

52 — Jf. ovenfor i fodnote 17 (præmis 12).

53 — Min fremhævelse.

de bringes. En medlemsstat kan således ikke gå ud fra, at alle udsendelser fra udenlandske tv-stationer, som især er bestemt til publikum i denne medlemsstat, allerede af denne grund vil udgøre et retsmisbrug. Men dette er netop tilfældet i de foreliggende bestemmelser fra det franske fællesskab.

75. Endelig skal der tages hensyn til, at den mulighed, Domstolen i Van Binsbergen-sagen og TV10-sagen har indrømmet modtagermedlemsstaten for at skride ind, er en undtagelse fra en af de friheder, der udgør det indre marked. Som sådan skal den nødvendigvis fortolkes snævert. Den pågældende medlemsstat skal derfor — som Kommissionen med rette har krævet — i hvert enkelt tilfælde godtgøre, at der faktisk er tale om misbrug af lovgivningen i ovennævnte forstand. De her anfægtede bestemmelser er ikke i overensstemmelse med dette krav, da de helt generelt for videresprednin af reklameudsendelser eller tele-shoppingprogrammer, som særlig er rettet til seere i det franske fællesskab, indebærer en forpligtelse til at indhente en udtrykkelig forudgående tilladelse. De kan derfor ikke være berettigede som værn mod et sådant misbrug.

76. Fjernsynsdirektivets artikel 3 kan heller ikke tjene til støtte for bestemmelserne. Domstolen har ganske vist i TV10-sagen fastslået, at modtagermedlemsstaten i tilfælde af misbrug kan behandle en tv-institution, der er etableret i en anden medlemsstat, som en indenlandsk institution [54]. Dette forudsætter dog, at det faktisk drejer sig om et sådant misbrug, hvilket kun kan fastslås i det konkrete tilfælde.

77. Af de allerede nævnte grunde kan sagsøgte heller ikke påberåbe sig, at bestemmelserne er forenelige med fjernsynsdirektivets artikel 4 [55].

78. Sagsøgte har subsidiært påberåbt sig de anbringender, der er fremført med hensyn til artikel 22, stk. 2, i dekretet af 17. juli 1987. Disse argumenter har jeg allerede behandlet og forkastet under behandlingen af denne bestemmelse.

79. Det må derfor fastslås, at de bestemmelser, der er indeholdt i artikel 26, stk. 2, og artikel 26b, stk. 1, i dekretet af 17. juli 1987 om, at videresprednin gennem kabelanlæg af fjernsynsudsendelser fra andre medlemsstater, der indeholder kommercielle reklamer eller tele-shoppingprogrammer, som særlig er rettet til seere i det franske fællesskab, kun må finde sted efter forudgående udtrykkelig tilladelse, er i strid med fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2.

54 — Jf. ovenfor i fodnote 46 (præmis 21).
55 — Jf. ovenfor i punkt 65.

2. Det flamske fællesskab

a) Formaliteten

80. Kongeriget Belgien har gjort gældende, at Kommissionens påstand for så vidt angår det flamske fællesskabs bestemmelser bør afvises. Sagsøgte har i denne forbindelse fremført tre argumenter. For det første har Kommissionen i strid med traktatens artikel 169 ikke givet sagsøgte lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger, før sagen blev indbragt for Domstolen. For det andet har Kommissionen ikke taget hensyn til den gældende retstilstand på det tidspunkt, da den fremsatte sin begrundede udtalelse. Endelig har Kommissionen ikke støttet den begrundede udtalelse og påstanden på de samme synspunkter og anbringender.

81. Med hensyn til sagsøgtes første indsigelse kan anføres, at Kommissionen ved skrivelse af 3. november 1992 gav sagsøgte lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger, inden sagen blev indbragt for Domstolen. Det er lige så klart, at denne skrivelse og de deri anførte klagepunkter ikke vedrørte dekretet af 4. maj 1994. Grunden hertil var naturligvis, at dette dekret endnu ikke var udstedt, da Kommissionen fremsendte sin skrivelse. Sagsøgte hævder reelt, at Kommissionen efter udstedelsen af det nævnte dekret skulle have anlagt en ny sag. Da det således gøres gældende, at der foreligger formelle fejl i forbindelse med den forudgående administrative procedure, er det mest hensigtsmæssigt at behandle denne indsigelse sammen med den tredje indsigelse.

82. Sagsøgte påberåber sig i denne henseende Domstolens faste praksis for, at en traktatbrudssag ikke må støttes på andre klagepunkter end dem, der er fremsat i den begrundede udtalelse [56]. Da stævningen vedrører retsstillingen i medfør af dekretet af 4. maj 1994, og dette dekret ikke var genstand for den begrundede udtalelse, må sagen i betragtning af den anførte praksis afvises.

83. Kommissionen har derimod henvist til, at Domstolen, i tilfælde af, at de anfægtede nationale bestemmelser ændres under sagens behandling, på bestemte betingelser tillader undtagelser fra det nævnte princip. I den af Kommissionen citerede dom udtales det i tilslutning til konklusionen, at de klagepunkter, der fremføres til støtte for den begrundede udtalelse og sagsanlægget, skal være de samme:

»Dette kan imidlertid ikke indebære, at der under alle omstændigheder skal være fuldstændig overensstemmelse mellem de nationale bestemmelser, der omtales i den begrundede udtalelse, og dem, der nævnes i stævningen. Såfremt der er gennemført lovændringer mellem disse to led i proceduren, er det således tilstrækkeligt, at den ordning, der er indført gennem den lovgivning, der er påtalt under den administrative procedure, som helhed er blevet opretholdt i kraft af de

56 — Jf. af nyere dato f.eks. dom af 12.1.1994, sag C-296/92, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 1, præmis 11.

nye lovbestemmelser, som medlemsstaten har udstedt efter den begrundede udtalelse, og som anfægtes under sagen« [57].

Domstolen henviste i det konkrete tilfælde til, at Kommissionen under den forudgående administrative procedure havde kritiseret, at man midlertidigt havde anvendt forskellige afgiftssatser. Domstolen fastslog, at disse forskelle var blevet opretholdt eller snarere var blevet endnu mere udtalt under sagens behandling [58].

84. I det foreliggende tilfælde må det fastslås, at et af klagepunkterne i Kommissionens begrundede udtalelse var, at dekretet af 28. januar 1987 gjorde viderespredning af udsendelser fra tv-stationer i andre medlemsstater gennem kabelanlæg i Flandern afhængig af en forudgående tilladelse, hvortil der kunne knyttes betingelser. Desuden påpegede Kommissionen, at denne bestemmelse af Domstolen var blevet anset for at være en overtrædelse af artikel 59 og 60. I stævningen gør Kommissionen gældende, at sagsøgte har opretholdt en ordning, ifølge hvilken viderespredning gennem kabelanlæg af tv-udsendelser fra andre medlemsstater kun må finde sted efter en forudgående tilladelse.

85. Det er korrekt, at der med dekretet af 4. maj 1994 blev indført anselige ændringer i forhold til den tidligere gældende retstilstand. Derfor er det meget forståeligt, at sagsøgte har gjort gældende, at klagepunktet må afvises. Kommissionen har for så vidt taget hensyn til disse ændringer, som den i stævningen har undladt at medtage nogle af de klagepunkter, der fandtes i den begrundede udtalelse. Sagsøgte påpeger heller ikke helt med urette, at der efter udstedelsen af dekretet gik en rum tid, før Kommissionen anlagde sag.

86. Alligevel er jeg af den opfattelse, at der er mere, der taler for, at sagen også på dette punkt bør antages til realitetsbehandling. Jeg er nemlig ligesom Kommissionen af den opfattelse, at dekretet af 4. maj 1994 ikke har betydet nogen principiel og heller ikke nogen væsentlig ændring, for så vidt angår de af Kommissionen fremsatte klagepunkter. Ligesom før kræves der nemlig stadig en forudgående tilladelse til viderespredning af fjernsynsudsendelser fra andre medlemsstater gennem flamske kabelnet.

87. Herimod har sagsøgte anført, at dekretet af 4. maj 1994 har erstattet kravet om tilladelse med en simpel anmeldelsespligt. Dette finder jeg dog ikke overbevisende. Af dekretet fremgår klart, at et kabeldistributionsselskab skal have en forudgående tilladelse fra den flamske regering for at kunne drive virksomhed. Da denne tilladelse ifølge dekretets artikel 3 meddeles på de i dekretet fastsatte vilkår, indeholder tilladelsen også en afgørelse af, om de pågældende programmer fra andre medlemsstater er i overensstemmelse

57 — Dom af 17.11.1992, sag C-105/91, Kommissionen mod Grækenland, Sml. I, s. 5871, præmis 13.

58 — Jf. ovenfor i fodnote 57 (præmis 14).

med de i dekretets artikel 10 fastsatte betingelser [59]. Det samme gælder — selv om de nationale bestemmelser for så vidt er mindre udtrykkelige — for programmer, som et kabeldistributionsselskab ønsker at udsende over sit net på et senere tidspunkt. Sådanne ændringer skal nemlig godkendes af den flamske regering. Såfremt det kun drejede sig om en anmeldelsespligt, ses det ikke, hvorfor kabeldistributionsselskabet ikke umiddelbart skulle kunne viderespredе det nye program. At selskabet først kan gøre dette efter godkendelse fra regeringen, viser, at der er tale om en egentlig tilladelse.

Heller ikke distributionsselskabets mulighed for at viderespredе programmet, når der er gået fire måneder efter anmeldelsen af den pågældende ændring, kan ændre ved denne opfattelse. For det første er det vigtigt, at selskabet ikke må viderespredе programmet inden udløbet af denne frist. Dernæst er det klart, at denne bestemmelse først får virkning, såfremt regeringen ikke har meddelt sin godkendelse inden fristens udløb. Denne mulighed er udtrykkelig nævnt i dekretet [60]. At det i denne forbindelse ikke drejer sig om en rent teoretisk mulighed, fremgår af sagsøgtes oplysning i svarskriftet om, at godkendelse allerede er blevet nægtet én gang.

88. Min opfattelse er også i overensstemmelse med formålet med Domstolens praksis vedrørende de krav, der må stilles til den forudgående administrative procedure i henhold til traktatens artikel 169. Domstolen har i en kendelse for nylig om dette spørgsmål udtalt følgende:

»Den administrative procedure har til formål at give den berørte medlemsstat lejlighed til at opfylde sine fællesskabsretlige forpligtelser eller til at tage til genmæle over for Kommissionens klagepunkter ...

En forskriftsmæssig administrativ procedure udgør en med traktaten tilsigtet væsentlig garanti, ikke blot med henblik på at beskytte den pågældende medlemsstats rettigheder, men også med henblik på at sikre, at en eventuel efterfølgende retssag har en klart afgrænset tvist som genstand« [61].

89. I det foreliggende tilfælde er det efter min opfattelse klart, at der ikke kan herske nogen tvivl med hensyn til sagens genstand. Kommissionen gør stadig gældende, at det flamske fællesskab gør viderespredning af programmer fra udenlandske tv-stationer gennem kabelanlæg afhængig af en forudgå-

59 — Jf. ovenfor i punkt 20.
60 — Jf. artikel 5, stk. 2, i dekretet af 4.5.1994.
61 — Kendelse af 11.7.1995, sag C-266/94, Kommissionen mod Spanien, Sml. I, s. 1975, præmis 16 og 17.

ende tilladelse. Den omstændighed, at de omhandlede bestemmelser nu findes i dekretet af 4. maj 1994, er for så vidt uden betydning.

Der foreligger heller ikke nogen krænkelse af sagsøgtes rettigheder, såfremt søgsmålet antages til realitetsbehandling. Sagsøgte kunne nemlig ikke være i tvivl om, hvilke klagepunkter Kommissionen rejste mod sagsøgte. Det kunne heller ikke have undgået sagsøgtes opmærksomhed, at dekretet af 4. maj 1994 ikke var tilstrækkeligt til at bringe den hævdede overtrædelse til ophør. I øvrigt havde Kommissionen allerede i sin begrundede udtalelse gjort opmærksom på, at det forslag til et nyt dekret, der blev fremsendt den 5. juli 1991, ikke kunne anses for tilstrækkeligt. Endelig ses det heller ikke, at sagsøgtes muligheder for at tage til genmæle over for de af Kommissionen fremsatte klagepunkter er blevet forringet på grund af Kommissionens fremgangsmåde.

90. Såfremt man i et tilfælde som det foreliggende afviste søgsmålet, ville man i øvrigt uden grund gøre Kommissionens opgave vanskeligere og som følge heraf indrømme en medlemsstat, som ikke har efterkommet sine forpligtelser rettidigt, en yderligere frist til at opfylde disse forpligtelser. Det skal i den forbindelse påpeges, at det er ubestridt, at dekretet af 4. maj 1994 først er udstedt efter udløbet af den frist, Kommissionen havde givet sagsøgte i den begrundede udtalelse.

91. Hvad endelig angår sagsøgtes indvending om, at Kommissionen ikke har taget hensyn til den gældende retstilstand, da den afgav sin begrundede udtalelse, skal der henvises til, at dekretet, som sagsøgte påberåber sig, først blev udstedt den 4. maj 1994. Da Kommissionen skulle lægge den faktisk gældende retstilstand til grund, var det heller ikke nødvendigt, at den gik nærmere ind på eventuelle forslag til et nyt dekret. Det står i forvejen fast, at sagsøgte først med skrivelse af 4. februar 1994 — altså efter at sagsøgte havde modtaget den begrundede udtalelse af 10. januar 1994 — sendte Kommissionen en kopi af forslaget til det nye dekret.

92. På grundlag af ovenstående er jeg af den opfattelse, at sagsøgtes afvisningspåstand ikke kan tages til følge.

b) Realiteten

93. Kommissionen har gjort gældende, at det flamske fællesskabs bestemmelser er i strid med fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2, da de gør viderespredning af programmer fra tv-stationer i andre medlemsstater gennem kabelanlæg i det flamske fællesskab afhængig af en forudgående tilladelse. Tilladelsen er i henhold til dekretets artikel 10, stk. 2, afhængig af, at tv-stationen i oprindelsesmedlemsstaten har fået meddelt en tilladelse, at oprindelsesmedlemsstaten sikrer, at tv-stationen

overholder fjernsynsdirektivets bestemmelser, og at den offentlige orden, sædeligheden og den offentlige sikkerhed i det flamske fællesskab ikke bringes i fare. Ingen af disse betingelser er dog efter Kommissionens opfattelse tilladte i henhold til fjernsynsdirektivet.

94. Sagsøgte har for det første anført, at den anfægtede lovgivning ikke gør viderespredning af programmer fra andre medlemsstater afhængig af en tilladelse fra den flamske regering, men kun indfører en anmeldelsespligt. Denne indsigelse har jeg allerede behandlet og tilbagevist i forbindelse med spørgsmålet om formaliteten. De anfægtede bestemmelser medfører fortsat, at viderespredning kræver en forudgående tilladelse fra den flamske regering.

95. Med hensyn til de i artikel 10, stk. 2, i dekretet af 4. maj 1994 fastsatte betingelser gør sagsøgte gældende, at de er retmæssige.

96. Kravet om, at den pågældende tv-station skal være i besiddelse af en tilladelse fra oprindelsesmedlemsstaten, er efter sagsøgtes opfattelse hensigtsmæssigt, og det er på ingen måde i strid med fjernsynsdirektivet. Sagsøgte støtter for så vidt også sit anbringende på en analogi med det andet bankdirektiv [62].

97. Der kan ikke gives sagsøgte medhold i dette anbringende. Fjernsynsdirektivet bestemmer, at medlemsstaterne skal sørge for, at de tv-radiospredningsorganer, der hører under deres myndighed, overholder de nationale bestemmelser i oprindelsesmedlemsstaten og bestemmelserne i fjernsynsdirektivet. Medlemsstaterne skal, som det hedder i direktivets artikel 3, stk. 2, »på hensigtsmæssig måde« sørge for overholdelsen af denne forpligtelse. Oprindelsesmedlemsstaten har derfor ikke pligt til (men er dog berettiget til) at gøre det pågældende tv-radiospredningsorgans virksomhed afhængig af en tilladelse. Den kan undlade dette, såfremt overholdelsen af bestemmelserne i den nationale lovgivning og i fjernsynsdirektivet kan sikres på anden måde. Dette følger også af direktivets trettende betragtning, hvorefter spørgsmålet om »koncessionsordninger [og] administrative tilladelser« er overladt til medlemsstaterne. Af sammenhængen fremgår det klart, at det her drejer sig om den pågældende oprindelsesmedlemsstat og ikke om modtagermedlemsstaten. Det i artikel 10, stk. 2, i dekretet af 4. maj 1994 fastsatte krav om en tilladelse fra oprindelsesmedlemsstaten er derfor ikke foreneligt med fjernsynsdirektivet. Det er uden betydning for det foreliggende tilfælde, hvilken ordning fællesskabslovgiver har truffet i banksektoren.

62 — Rådets andet direktiv 89/646/EØF af 15.12.1989 om samordning af lovgivningen om adgang til at optage og udøve virksomhed som kreditinstitut og om ændring af direktiv 77/780/EØF (EFT L 386, s. 14).

Det af sagsøgte — åbenbart subsidiært — anførte om, at udtrykket »godkendelse« for så vidt ikke skal fortolkes snævert, forekommer mig på baggrund af bestemmelsens ordlyd ikke overbevisende. Der kan heller ikke gives sagsøgte medhold i, at en overtrædelse af bestemmelserne i direktivet i hvert fald må være udelukket, fordi retsstillingen i denne henseende ikke har været klar. Selv hvis dette, i modsætning til hvad jeg har anført, skulle være tilfældet, ville det dog ikke ændre ved den omstændighed, at der foreligger en overtrædelse. Med hensyn hertil er det nemlig tilstrækkeligt, at den pågældende medlemsstat objektivt ikke har opfyldt sine forpligtelser. Det er uden betydning, om der foreligger culpa.

98. Kravet i artikel 10, stk. 2, i dekretet af 4. maj 1994 om, at tv-stationen i oprindelsesmedlemsstaten skal være undergivet en effektiv kontrol, begrunder sagsøgte med, at kun udsendelser fra tv-stationer, der overholder fjernsynsdirektivets bestemmelser, kan opnå fordelene i henhold til direktivet. Det drejer sig altså for så vidt om spørgsmålet om, hvorvidt modtagermedlemsstaten har ret til at underkaste udsendelser fra andre medlemsstater en fornyet kontrol for at kontrollere, om oprindelsesmedlemsstaten har opfyldt sine forpligtelser i henhold til fjernsynsdirektivet. Dette spørgsmål er allerede blevet besvaret i forbindelse med det franske fællesskabs bestemmelser. Som jeg har anført dér, bør det besvares benægtende [63].

63 — Jf. ovenfor i punkt 42 ff.

99. Med hensyn til betingelsen om, at programmer fra udenlandske tv-stationer kun må videresprædes gennem kabelanlæg i Flandern, såfremt de ikke strider mod den offentlige orden, sædeligheden og den offentlige sikkerhed i det flamske fællesskab, har sagsøgte anført, at fjernsynsdirektivet på ingen måde har samordnet medlemsstaternes bestemmelser med hensyn til dette område. Derfor er en kontrol fra modtagermedlemsstatens side af overholdelsen af disse krav ikke i strid med direktivets artikel 2, stk. 2.

100. Det må medgives sagsøgte, at de nævnte områder rent faktisk ikke er udtrykkeligt reguleret eller i hvert fald ikke er reguleret fuldt ud i fjernsynsdirektivet. I direktivets artikel 12 er der således f.eks. opstillet strenge krav, som fjernsynsreklamer skal opfylde. De må ikke krænke den menneskelige værdighed eller religiøse eller politiske overbevisninger. For andre udsendelser findes der derimod ingen udtrykkelige bestemmelser, såfremt der ses bort fra bestemmelsen i artikel 22, tredje punktum, hvorefter fjernsynsudsendelser ikke må tilskynde til had på grund af race, køn, religion eller nationalitet [64]. Man kunne derfor forestille sig, at man i fjernsynsdirektivet havde ønsket at overlade det til modtagermedlemsstaterne i givet fald at gribe ind over for udsendelser fra udenlandske tv-stationer, såfremt de fandt det påkrævet af hensyn til beskyttelsen af den offentlige orden, sædeligheden eller den offentlige sikkerhed. For dette kunne også

64 — Bestemmelsen findes i kapitel V under overskriften »Beskyttelse af mindreårige«. Alligevel må det antages, at det her drejer sig om en bestemmelse, der gælder for alle udsendelser.

tale, at fjernsynsdirektivet — som jeg allerede har anført — ikke indeholder nogen endelig, omfattende regulering af fjernsynssektoren.

101. En sådan fortolkning ville dog i vid udstrækning forhindre den liberalisering, som tilsigtes med fjernsynsdirektivet. Som sagsøgte selv med rette har anført i svarskriftet i denne forbindelse, hviler direktivet på et »grundlæggende princip om gensidig tillid« mellem medlemsstaterne. Også af den allerede flere gange citerede femtende betragtning fremgår det, at hensigten har været, at kontrollen i den medlemsstat, hvorfra udsendelserne bringes, skal være tilstrækkelig, mens modtagermedlemsstaten kun undtagelsesvist og på særlige betingelser skal kunne skride ind over for videresprednin g af fjernsynsudsendelser fra andre medlemsstater.

Især bestemmelserne i direktivets artikel 22, og artikel 2, stk. 2, andet punktum, til beskyttelse af mindreårige viser, at direktivet også omfatter emner, der ligger inden for området for den offentlige orden, sædeligheden og den offentlige sikkerhed. Når fællesskabslovgiver i de spørgsmål, der er foretaget en regulering af, har fastsat strenge betingelser for modtagermedlemsstatens mulighed for ensidigt at skride ind og på andre områder slet ikke har fastsat tilsvarende beføjelser for modtagermedlemsstaten, må det heraf kunne udledes, at man er gået ud fra, at oprindelsesmedlemsstatens kontrol var tilstrækkelig til at beskytte disse retsgoder. Det drejer sig i den forbindelse om gennemførelsen af det allerede nævnte princip om gensidig tillid, som for så vidt absolut også synes at have stået sin prøve [65].

102. Modtagermedlemsstaternes beskyttelsesværdige interesser krænkes ikke utilbørligt herved. Foruden den i direktivets artikel 2, stk. 2, andet punktum, fastsatte beføjelse til at skride ind, har disse stater også mulighed for at anlægge sag ved Domstolen mod en oprindelsesmedlemsstat, som tilsidesætter sin pligt til at føre kontrol. Bestemmelserne om foreløbige forholdsregler giver mulighed for hurtig afhjælpning, hvor det måtte være nødvendigt.

103. Der skal endvidere tages hensyn til, at i de tilfælde, hvor programmer fra andre medlemsstater kan modtages direkte i modtagermedlemsstaten, har denne i tilfælde af, at oprindelsesmedlemsstaten overtræder fjernsynsdirektivet, alligevel næppe anden mulighed end at anlægge sag ved Domstolen.

104. Efter min opfattelse behøver Domstolen i øvrigt slet ikke at tage stilling til, om en medlemsstat i intet tilfælde — uanset hvor eklatant det måtte være — har ret til at gribe ind for at beskytte den offentlige orden, den offentlige sikkerhed eller sædeligheden mod videresprednin g af udsendelser fra andre

65 — De uoverensstemmelser og tvister, som er kommet frem i den foreliggende sag, vedrører direktivets artikel 4 og 5, som vanskeligt kan henføres under den offentlige orden og sikkerhed eller til sædeligheden.

medlemsstater. Det er i hvert fald ikke muligt under påberåbelse af beskyttelsen af disse retsgoder at begrunde et system, hvorefter der til viderespredning af udsendelser fra andre medlemsstater gennem kabelanlæg *generelt* kræves en forudgående tilladelse fra modtagermedlemsstaten, således som det er tilfældet med det flamske fællesskabs bestemmelser. En sådan ordning går langt ud over, hvad der er nødvendigt for beskyttelsen af disse retsgoder.

105. Kun for fuldstændighedens skyld skal det nævnes, at sagsøgte også i forbindelse med det flamske fællesskabs bestemmelser har påberåbt sig direktiv 93/83. Her kan jeg henvise til, hvad jeg har anført vedrørende de argumenter, der støttes på dette direktiv, under behandlingen af det franske fællesskabs bestemmelser [66].

106. Det må derfor fastslås, at bestemmelserne i dekretet af 4. maj 1994, hvorefter der til viderespredning gennem kabelanlæg af fjernsynsudsendelser fra andre medlemsstater kræves forudgående tilladelse, er i strid med fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2.

66 — Jf. ovenfor i punkt 55 ff.

3. Hovedstadsregionen Bruxelles

107. Også med hensyn til den tosprogede hovedstadsregion Bruxelles har Kommissionen gjort gældende, at Kongeriget Belgien har overtrådt fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2, da denne bestemmelse ikke er blevet gennemført i national ret.

108. Sagsøgte har i svarskriftet i første omgang kun oplyst, at der den 30. marts 1995 er blevet bekendtgjort en lov til gennemførelse af direktivet.

109. Kommissionen anfører i sin replik, at loven er blevet udstedt for sent. I øvrigt minder loven indholdsmæssigt stærkt om bestemmelserne i det flamske fællesskabs dekret af 4. maj 1994, og der gælder derfor de samme indvendinger imod den. Kommissionen forbeholder sig derfor ret til på dette punkt at rejse traktatbrudssøgsmål i medfør af traktatens artikel 169.

110. Sagsøgte har i duplikken gjort gældende, at der ikke foreligger nogen overtrædelse af fjernsynsdirektivet. Sagsøgte anfører for det første, at i henhold til artikel 127, stk. 2, i den belgiske forfatning gælder det franske fællesskabs og det flamske fællesskabs dekreter også i hovedstadsregionen

Bruxelles, således at man i hovedstadsregionen ikke selv behøvede at gennemføre direktivet. Desuden fandtes der på det tidspunkt, da Kommissionen gav hovedstadsregionen Bruxelles lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger, ikke bestemmelser i hovedstadsregionen Bruxelles, hvorved retten til videresprednin g af udsendelser fra udlandet blev begrænset. Endelig må Kommissionens søgsmål afvises for så vidt angår den nye lov, da der i denne henseende ikke har været gennemført en behørig forudgående administrativ procedure.

111. På baggrund af bestemmelsen i artikel 42, stk. 2, i Domstolens procesreglement finder jeg det særdeles tvivlsomt, om sagsøgte overhovedet kan fremsætte disse anbringender i duplikken. Men da sagsøgtes anbringender alligevel forekommer mig ubegrundede, har dette ingen betydning.

112. Sagsøgtes anbringende om, at sagen må afvises, savner grundlag, da Kommissionen ganske vist har omtalt den nye lov i sine bemærkninger, men dog ikke har gjort den til genstand for denne sag. Argumentet vedrørende den belgiske forfatnings artikel 127, stk. 2, kan heller ikke tages til følge. De af det franske fællesskab og af det flamske fællesskab udstedte dekreter gælder ifølge denne bestemmelse kun for de personer, der hører til et af disse to fællesskaber. De gælder således ikke for personer, for hvem dette ikke er tilfældet. Bekendtgørelsen af loven af 30. marts 1995, som ifølge artikel 3 kun gælder for personer, der hverken hører til det franske eller det flamske fællesskab, dokumenterer i øvrigt udtrykkeligt, at der for så vidt fandtes et ikke-reguleret område.

113. Med hensyn til sagsøgtes sidste indsigelse skal det påpeges, at sagsøgtes argumentation for så vidt forekommer selvmodsigende. Mens sagsøgte på den ene side hævder, at der i hovedstadsregionen Bruxelles på det pågældende tidspunkt ikke fandtes bestemmelser på området, og derfor heller ingen bestemmelser, som kunne have begrænset retten i medfør af fjernsynsdirektivet til videresprednin g af udenlandske udsendelser, anfører sagsøgte på den anden side, at det franske fællesskabs og det flamske fællesskabs bestemmelser fandt anvendelse. Heraf kan der kun drages den konklusion, at enten skete gennemførelsen af fjernsynsdirektivet i hovedstadsregionen Bruxelles for sent (nemlig ved lov af 30.3.1995), eller også — såfremt der faktisk ikke fandtes bestemmelser, der begrænsede videresprednin g — eksisterede der en uklar og uoverskuelig retstilstand, som lovgiver burde have afklaret [67].

114. Af disse grunde finder jeg, at der bør gives Kommissionen medhold i dens klagepunkt.

67 — Det forekommer mig at være tvivlsomt, om der rent faktisk i det pågældende tidsrum ikke fandtes bestemmelser for hovedstadsregionen Bruxelles på dette område, allerede fordi det i artikel 42 i loven af 30.3.1995 bestemmes, at artikel 2 og 3 i loven af 6.2.1987 om kabelanlæg for radio og fjernsyn og om kommercielle reklamer i radio og fjernsyn ophæves (jf. også ovenfor i punkt 12).

4. Det tysksprogede fællesskab

115. Også med hensyn til det tysksprogede fællesskab har Kommissionen gjort gældende, at der foreligger en overtrædelse af fjernsynsdirektivets artikel 2, stk. 2, da denne bestemmelse ikke er blevet gennemført i national ret.

116. Sagsøgte har indvendt, at der i det tysksprogede fællesskab ikke fandtes bestemmelser, som kunne have begrænset retten til viderespredning af udsendelser fra udlandet. Den kongelige anordning af 24. december 1966, som oprindelig regulerede dette område, bortfaldt, da artikel 13 i lov af 26. januar 1960, der var anordningens hjemmel, blev ophævet ved artikel 30 i lov af 13. juli 1987 [68].

117. Kommissionens repræsentant har under den mundtlige forhandling ikke bestridt disse forhold, som sagsøgte først har fremført under sagens behandling for Domstolen. Repræsentanten gav dog udtryk for den opfattelse, at det i betragtning af den alt andet end overskuelige retstilstand havde været nødvendigt, at lovgivningsmyndigheden klart fastslog, at der bestod en ret til viderespredning. Jeg kan kun tilslutte mig dette. I betragtning af de beskrevne omstændigheder var det med henblik på opfyldelsen af de ved fjernsynsdirektivet pålagte forpligtelser nødvendigt at klarlægge retstilstanden.

68 — Jf. ovenfor i punkt 24.

Usikkerheden som følge af den uklare retstilstand kan nemlig medføre, at de rettigheder, der skal sikres ved direktivet, ikke får den fulde virkning.

118. Også i denne henseende må Kommissionen således gives medhold.

II — *Spørgsmålet om, hvorvidt fjernsynsdirektivets artikel 14 og 15 er tilsidesat*

119. Kommissionen har gjort gældende, at fjernsynsdirektivets artikel 14 og 15 ikke er blevet gennemført fuldt ud for så vidt angår det franske fællesskab. Mens direktivets artikel 14 forbyder fjernsynsreklamer for lægemidler og medicinsk behandling, der er receptpligtig i oprindelsesmedlemsstaten, forbyder den tilsvarende bestemmelse i den nationale lovgivning kun reklamer for lægemidler. De i artikel 15 opstillede krav til fjernsynsreklamer for alkoholholdige drikkevarer er i det franske fællesskab kun blevet pålagt én tv-station og ikke de andre. Desuden omfatter de pågældende bestemmelser kun alkoholholdige drikkevarer med en alkoholprocent på over 10%, hvorimod direktivets artikel 15 gælder for alle alkoholholdige drikkevarer.

120. Som Kommissionen med rette har konstateret, bestrider sagsøgte i realiteten ikke de fremsatte klagepunkter. Navnlig er det i denne forbindelse bemærkelsesværdigt, at Kongeriget Belgien har begrænset sig til at gengive det franske fællesskabs bemærkninger, herunder at gennemførelsen af fjernsynsdirektivets artikel 14 må påhvile forbundsstaten.

121. Også i denne henseende må Kommissionen derfor gives medhold.

C — Forslag til afgørelse

122. Jeg skal herefter foreslå Domstolen at give Kommissionen medhold i alle klagepunkter og at pålægge Kongeriget Belgien at betale sagens omkostninger.